

Nr 303.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till pensionsstyrelsen; given Stockholms slott den 21 maj 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkterna 38 och 39, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna

dels till pensionsstyrelsen: avlöningar ett förslagsanslag av 1,977,800 kronor,

dels ock till pensionsstyrelsen: omkostnader ett förslagsanslag av 300,000 kronor.

Anledningen till att definitiva anslagsberäkningar i ämnet icke framlades i statsverkspropositionen var den att från besparingsberedningen förväntades ett förslag rörande möjligheterna att i olika hänseenden nedbringa utgifterna för pensionsstyrelsens verksamhet. Sedan *besparingsberedningen* med skrivelse den 19 mars 1943 överlämnat förslag rörande styrelsens kontorsorganisation och detsamma blivit föremål för granskning, ber jag att nu få till fortsatt behandling upptaga berörda anslagsfrågor ävensom därmed sammanhängande, av besparingsberedningen dryftade spörsmål.

1:o) **Pensionsstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1941/42	1,960,800	1,893,733
1942/43	1,977,800	—
1943/44 (<i>förslag</i>)	1,907,800	—

Kungl. Maj:t har den 24 april 1942 fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43. Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för styrelsen, att gälla tills vidare från och med nämnda budgetår:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	927,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	28,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	770,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	252,000

Summa förslagsanslag kronor 1,977,800

I skrivelse den 28 augusti 1942 har *pensionsstyrelsen* gjort framställning rörande anslag för ifrågasatt ändamål för budgetåret 1943/44.

Styrelsen har till en början föreslagit, att två ordinarie befattningar å styrelsens sjukkassebyrå, nämligen sekreterartjänsten och tjänsten såsom förste aktuarie, vilka befattningar för närvarande äro placerade i lönegraden A 24, måtte uppflyttas till lönegraden A 26. Styrelsen anför i denna del.

Berörda förslag hade av styrelsen framförts i skrivelse till 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga, därvid förslagen utförligt motiverats. Förslagen hade emellertid icke upptagits av de sakkunniga och icke heller föranlett någon åtgärd från statsmakternas sida. I sitt den 30 juni 1941 avgivna yttrande över de sakkunnigas betänkande hade styrelsen vidhållit förslagen. Vidare hade allmänna lönenämnden i yttrande den 15 september 1941 framhållit, att nämnden icke vore beredd att för det dåvarande taga positiv ställning till pensionsstyrelsens förslag i denna del, men att nämnden, då vissa skäl syntes tala för den ifrågasatta löneförbättringen — i första hand beträffande förste aktuariefattningen — förutsatte, att den väckta frågan i lämpligt sammanhang gjordes till föremål för närmare övervägande.

Styrelsen ansågo sig nu böra beträffande berörda tjänster framhålla följande. Genom den alltjämt fortgående utvecklingen såväl i ekonomiskt som admini-

strativt hänseende av sjukkasserörelsen och genom den nya understödsföreningslagstiftningen, som infört ett allmänt koncessions- och registreringstvång för understödsföreningarna med därmed följande invecklade och svårbedömliga problem såväl av juridisk som försäkringsteknisk art, hade ifrågasatt befattningshavarens arbetsuppgifter i hög grad ökats. Beträffande sekreteraren kunde särskilt framhållas, att på honom såsom föreståndare för den juridiskt-administrativa avdelningen i stor utsträckning vilade ansvaret för de rättsliga momenten av byråns arbetsuppgifter, vilket bland annat sammanhängde med att byråns chef och byrådirektören å byrån icke ägde juridisk utbildning. Vad förste aktuarien anginge ville styrelsen endast erinra om att han hade att leda och övervaka arbetet å byråns försäkringstekniska avdelning, till vilken bland annat hörde så pass betydelsefulla uppgifter som den fortlöpande kontrollen av erkända sjukkassors och övriga understödsföreningars ekonomiska ställning samt utredningar rörande avgiftsberäkningen inom erkända sjukkassor och övriga understödsföreningar. Då det med befattningsarna förenade arbetet överhuvud taget vore synnerligen krävande, syntes det styrelsen uppenbart, att desamma vore för lågt placerade i lönehänseende. Styrelsen föreslog därför, att båda befattningsarna från och med den 1 juli 1943 måtte uppflyttas i lönegraden A 26. Därest detta bifölles, torde de nyinrättade befattningsarna utan kungörelseförfarande böra besättas med innehavarna av de nuvarande befattningsarna i lönegraden A 24. I dylikt fall syntes särskilda föreskrifter erfordras angående befattningshavarnas placering i löneklass.

Enligt styrelsens mening behöver icke ett bifall till förslagen om berörda lönegradsuppflyttningar föranleda höjning av anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän*. Styrelsen föreslår därför, att denna post även för nästa budgetår upptages till 927,000 kronor.

Beträffande posten till *arvoden och särskilda ersättningar*, bestämda av Kungl. Maj:t, ifrågasätter styrelsen icke någon förändring. Posten upptages alltså till 28,800 kronor.

Ifråga om posten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* framlägger styrelsen följande beräkningar.

Styrelsen uppskattade behovet av amanuenser för nästa budgetår till 33, därav 16 å sjukkassebyrån och 17 å styrelsens övriga byråer. Antalet icke-ordinarie biträden i 4:e eller lägre grad kunde beräknas till 155. Styrelsen räknade vidare med ett behov av 8 kontorsgossar.

Utgifterna för avlöande av den extra ordinarie och extra personalen kunde uppskattas till i runt tal 768,500 kronor.

Härutöver erfordrades för arvode till tillfälliga ledamöter, tillhörande styrelsens personal, 13,500 kronor, för vikariatsersättningar 3,000 kronor och för särskilda ersättningar till sakkunniga m. m. 3,000 kronor. Å andra sidan vore att räkna med en besparing å 10,000 kronor på grund av löneavdrag under vissa ledigheter.

Sammanlagt kunde utgifterna under anslagsposten beräknas till $(768,500 + 13,500 + 3,000 + 3,000 - 10,000)$ 778,000 kronor.

Posten till *rörligt tillägg* har styrelsen upptagit till 250,000 kronor.

Styrelsen har således uppskattat det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår till $(927,000 + 28,800 + 778,000 + 250,000)$ 1,983,800 kronor.

I anledning av pensionsstyrelsens framställning hava utlåtanden avgivits av statskontoret den 24 september 1942 och av allmänna lönenämnden den 21 oktober 1942.

Statskontoret avstyrker pensionsstyrelsens förslag rörande uppflyttning i lönegrad av två befattningar å sjukkassebyrån under hänvisning till att, såsom styrelsen själv framhållit, frågan härom varit föremål för prövning av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga utan att hava föranlett något förslag från de sakkunnigas sida.

Vidare anför statskontoret beträffande posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, att av styrelsens framställning framginge, att styrelsen för nästa budgetår å denna post räknade med dels en nedgång i medelsåtgången på grund av viss minskning av ifrågavarande personal (omkring 21,200 kronor) dels ock ökat medelsbehov på grund av löneklassuppflyttningar (omkring 15,000 kronor) och flyttning av befattningshavare till högre lönegrad m. m. (omkring 13,700 kronor). Med hänsyn till angelägenheten av att statens utgifter i största möjliga utsträckning begränsades och i betraktande av att belastningen å anslagsposten under budgetåret 1941/42 blott uppgått till 746,800 kronor, har statskontoret icke ansett sig kunna tillstyrka någon förhöjning av för närvarande utgående belopp.

Allmänna lönenämnden, som allenast uppehållit sig vid frågan om de föreslagna lönegradsuppflyttningarna, har i denna del yttrat sig på följande sätt.

Vid det förnyade övervägande, som lönenämnden ägnat ifrågavarande förslag, hade lönenämnden funnit sig icke böra framställa någon erinran mot förste aktuariefattningens å sjukkassebyråns uppflyttning till lönegraden A 26, under förutsättning likväl att av befattningens innehavare fordrades s. k. aktuariekompetens. Vad beträffade sekreterarbefattningen å nämnda byrå hade i ärendet framhållits, att på sekreteraren i stor utsträckning vilade ansvaret för de rättsliga momenten av byråns arbetsuppgifter, vilket enligt framställningen bland annat sammanhängde med att byråns chef och byrådirektören icke äga juridisk utbildning. Med beaktande av de kvalificerade arbetsuppgifter, som sålunda kommit att åvila sekreteraren å sjukkassebyrån, finge lönenämnden i nu förevarande sammanhang uttala, att skäl måste anses föreligga för befattningens uppflyttning till lönegraden A 26.

Pensionsstyrelsen hade i ärendet anført, att särskilda föreskrifter syntes bliva erforderliga angående befattningshavarnas placering i löneklass, därest vid bifall till förslaget de nya befattningarna i lönegraden A 26 utan kungörelseförfarande besattes med innehavarna av de nuvarande befattningarna i lönegrad A 24. I anledning härav finge lönenämnden anføra, att anledning till avvikelse från den i 8 § 1 mom. civila avlöningsreglementet angivna huvudregeln angående löneklassplacering vid befordran till högre ordinarie tjänst enligt lönenämndens mening icke föreläge.

En reservant inom lönenämnden — förste expeditionsvakten Andersson — har avstyrkt de föreslagna lönegradsuppflyttningarna dels under hänvisning till att frågan om uppflyttningarna prövats av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga, dels under förklaring att den nuvarande lönegradsplaceringen syntes överensstämma med vad som i allmänhet gällde inom statsförvaltningen för tjänstemän med i huvudsak jämförliga arbetsuppgifter.

Besparingsberedningen har i sitt förenämnda förslag inledningsvis meddelat, att en undersökning rörande pensionsstyrelsens kontorsorganisation ägt rum under samverkan mellan besparingsberedningen och styrelsen. För detta ändamål hade inom styrelsen inrättats en temporär s. k. organisationsavdelning bestående dels av vissa representanter för besparingsberedningens avdelning för kontorsorganisation, dels av vissa befattningshavare hos pensionsstyrelsen, dels ock av vissa befattningshavare hos riksförsäkringsanstalten.

Besparingsberedningen har samtidigt med sitt förslag överlämnat dels den rapport, som utarbetats av pensionsstyrelsens organisationsavdelning, dels ock det yttrande som av pensionsstyrelsen den 3 mars 1943 avgivits till besparingsberedningen i anledning av nämnda rapport.

Innan jag ingår på besparingsberedningens förslag, ber jag att få redogöra för innehållet i berörda rapport ävensom styrelsens däröver avgivna yttrande.

Pensionsstyrelsens organisationsavdelning — i det följande benämnd organisationsavdelningen — meddelar, att avdelningen beträffande arbetet å kanslibyråns registeravdelning föreslagit vissa omläggningar av arbetsrutinen, vilka redan genomförts och medfört förenkling av arbetet. Vissa ytterligare förenklingar kunde enligt organisationsavdelningens mening företagas. På grund härav har föreslagits, att antalet biträden å avdelningen i 2:a till och med 7:e lönegraderna skulle minska från 33 till 29. 4 befattningshavare i biträdesgrad skulle med andra ord indragas.

Med avseende å arbetet å den till fond- och kaminerbyrå hörande materialexpeditionen har organisationsavdelningen föreslagit förenklad registrering och bokföring bland annat genom sammanförande av ett flertal uppgifter, vilka hittills införts i olika liggare, till ett centralregister. Det beräknas, att genom de föreslagna åtgärderna 1 kontorsbiträde skulle kunna inbesparas.

Vad beträffar granskningsbyrån och sjukvårdsbyrån föreslår organisationsavdelningen inrättandet av en för dessa byråer gemensam skrivcentral. Härigenom beräknas uppkomma en årlig besparing motsvarande lönekostnaden för 4 biträden. Förslaget förutsätter å andra sidan anställandet av ytterligare 1 kontorsgosse, vilkens avlöning beräknats till 2,500 kronor. Vidare har räknats med att förslaget genomförande skulle nödvändiggöra anskaffande av vissa inventarier m. m. för skrivcentralen till en kostnad av omkring 4,300 kronor.

Organisationsavdelningen har i detta sammanhang meddelat, att cheferna för nämnda byråer i en till avdelningen ingiven promemoria bestämt motsatt sig inrättandet av den föreslagna skrivcentralen. I promemorian hava emellertid dessa byråchefer förklarat, att även utan dylik central biträdespersonalen skulle kunna minskas, nämligen med 1 befattningshavare för vardera byrån.

I fråga om arbetet å försäkringsbyråns avgiftsavdelning, vilken avdelning har till huvudsaklig uppgift att bokföra de obligatoriska pensionsavgifter, som inbetalas till pensionsstyrelsen, har organisationsavdelningen föreslagit, att en omläggning av metoden för berörda bokföring skulle

i viss omfattning äga rum. Vidare har föreslagits, att utskriften av s. k. rekvisitionskort, som för närvarande utföres för hand, skulle ske med maskin på blanketter i löpande banor. Samtidigt ha tidsstudier utförts rörande dessa och vissa andra arbetsuppgifter och detaljerade arbetsrapporter för personalen införts.

På grundval av det arbetsresultat, som arbetsrapporterna utvisat, samt de uppgifter, som tidigare erhållits av personalen, har organisationsavdelningen beräknat, att antalet biträden å avdelningen skulle kunna minskas från 94 till 73 d. v. s. med 21 befattningshavare. Härvid har förutsatts, att nya specialkonstruerade arbetsbord ävensom viss annan utrustning skulle anskaffas för en sammanlagd kostnad av 13,500 kronor.

Enligt organisationsavdelningens mening torde ytterligare personalbesparingar stå att vinna, därest för biträdena å registeravdelningen infördes ett system med premier för arbetsresultat överstigande viss normalprestation per timme. Det föreslås därför, att å avgiftsavdelningen ett dylikt premiesystem skulle i viss utsträckning försöksvis införas beträffande arbetet med bokföringen av de obligatoriska pensionsavgifterna och med utskrivningen av rekvisitionskortet. För möjliggörande av ett dylikt försök borde för nästa budgetår till pensionsstyrelsens förfogande ställas ett särskilt belopp av 7,000 kronor.

Arbetet å pensionsstyrelsens sjukkassebyrå är uppdelat på tre olika avdelningar nämligen ekonomisk-statistiska avdelningen, juridiskt-administrativa avdelningen och kansliet.

Beträffande ekonomisk-statistiska avdelningen framhåller organisationsavdelningen, att det genom tidsstudier konstaterats, att biträdespersonalen å avdelningen borde kunna minskas med 2 befattningshavare. För att denna reduktion skall kunna genomföras föreslås, att under vissa tider dagliga, detaljerade arbetsrapporter införas. Därjämte föreslås, att sjukkassestatistiken bearbetas enligt en ny metod, den s. k. peg-boardmetoden, varigenom ytterligare 2 biträden skulle kunna inbesparas. Organisationsavdelningen framhåller emellertid, att sjukkassebyråns ledning motsatt sig införande av nämnda metod.

Juridiskt-administrativa avdelningen sysselsätter normalt 4 biträden, vilka huvudsakligen avdelats för arbetet med understödsföreningsregistret. Enligt organisationsavdelningens förslag skulle detta register omläggas till lösbladssystem. Genom omläggningen beräknas 1 biträde kunna frigöras för andra arbetsuppgifter. Vad angår kansliet har organisationsavdelningen förordat dels förenklad diarieföring dels övergång från utskrivning av adresser m. m. för hand till utskrivning medelst tryckmaskin. Genomförandet av föreslagna åtgärder har beräknats medföra en besparing av 1 biträde.

Sammanlagt skulle alltså enligt förslaget personalen å sjukkassebyrån kunna inskränkas med tillhoppa 6 biträden.

För att förslagen beträffande sjukkassebyrån skola kunna genomföras erfordras enligt organisationsavdelningen anskaffandet av 4 peg-boards, 1 re-

gister samt 1 adressmaskin. Kostnaderna för dessa anskaffningar hava uppskattats till omkring 3,500 kronor.

Organisationsavdelningen beräknar, att vid bifall till avdelningens förslag skulle uppkomma en besparing i de årliga lönekostnaderna uppgående till minst 106,700 kronor, därvid medräknats kostnader för rörligt tillägg och kristillägg. Kostnaderna för förslaget genomförande hava uppskattats till ungefär 22,000 kronor. Vid beräkningarna har hänsyn icke tagits till de ytterligare besparingar, som antagits kunna vinnas genom införande av premiesystem på försäkringsbyråns avgiftsavdelning.

I sitt berörda yttrande den 3 mars 1943 till besparingsberedningen har *pensionsstyrelsen* med anledning av förslaget om minskning av biträdespersonalen å kanslibyråns registeravdelning anfört bland annat.

Antalet befattningshavare i ifrågavarande lönegrader å registeravdelningen uppginge nu — liksom under år 1941 — till 33. Vissa arbetsuppgifter, som tidigare utförts av å avdelningen anställda kontorgossar, hade emellertid numera övertagits av biträdespersonalen. Kontorgossarnas antal hade därigenom kunnat nedbringas från 4 till $2\frac{1}{2}$. Det vore vidare att märka, att en viss ökning av ansökningsfrekvensen torde vara att förvänta såsom följd av de höjda inkomstgränser, som från och med den 1 januari 1943 gällde i fråga om rätt till folkpension (invalidunderstöd) och barnbidrag. För att söka nedbringa väntetiden för ansökningar om folkpension m. m. hade styrelsen nyligen infört en skärpt kontroll över att ansökningarna av pensionsnämnderna behandlades inom föreskriven tid samt därefter utan dröjsmål insändes till pensionsstyrelsen. Detta — ävensom en utökning av granskningsbyråns s. k. efterkontroll — hade medfört en något ökad arbetsbörda för registeravdelningen.

I det sålunda föreliggande läget syntes det styrelsen icke tillrådligt att söka rubba på det nuvarande personalbeståndet på avdelningen.

Pensionsstyrelsen meddelar härefter, att styrelsen redan börjat genomföra organisationsavdelningens förslag rörande förenklad registrering och bokföring å den till fond- och katedralbyrån hörande materialexpeditionen. Styrelsen framhåller emellertid, att frigörandet i samband därmed av 1 kontorsbiträde icke kunde ske förrän det nya centralregistret helt tagits i bruk, vilket tidigast kunde beräknas äga rum om ungefär ett halvt år.

Med anledning av förslaget om inrättande av en för granskningsbyrån och sjukvårdsbyrån gemensam skrivcentral anför styrelsen, att då vinsten i besparingshänseende med inrättandet av sagda skrivcentral syntes ringa, man tills vidare syntes böra nöja sig med att minska den ifrågavarande personalen med 1 befattningshavare å sjukvårdsbyrån och 1 befattningshavare å granskningsbyrån. Å sistnämnda byrå hade minskningen redan genomförts. Styrelsen tillägger, att styrelsen, därest genom arbetsrapporter eller eljest skulle visa sig, att personalen icke utnyttjades fullt tillfredsställande och en nödig effektivisering av arbetet på annat sätt ej kunde vinnas, vore beredd att upptaga frågan om inrättande av en skrivcentral till förnyat övervägande.

I detta sammanhang framhåller styrelsen, att utökningen av granskningsbyråns efterkontroll növäldiggjorde en förstärkning av nämnda byrås personal med 1 biträde.

Pensionsstyrelsen har icke ansett sig böra motsätta sig den föreslagna nya metoden för bokföring av de obligatoriska pensionsavgifterna å försäkringsbyråns avgifts avdelning men anser, att metoden icke bör komma till användning i den utsträckning organisationsavdelningen tänkt sig. Vidare förklarar styrelsen, att den föreslagna metoden rörande utskrivning på maskin av rekvisitionskorten innebure vissa fördelar, men att arbetet enligt denna metod vore ensidigt och tröttande och därför borde uppdelas på ett större antal befattningshavare. Efter erinran att organisationsavdelningens förslag inneburit, att personalen å avgifts avdelningen skulle minskas med 21 befattningshavare, meddelar härefter styrelsen, att avdelningens personal successivt borde kunna minskas med ytterligare 6 befattningshavare utöver de 15, som redan lämnat avdelningen.

Med avseende å förslaget att inom försäkringsbyråns avgifts avdelning tillämpa ett premiesystem anför pensionsstyrelsen, att styrelsen låtit verkställa utredning rörande detta förslag. Resultatet av utredningen hade sammanfattats i en yttrande bifogad promemoria, däri uttalats, dels att ett premiesystem förutsatte, att arbetet vore mekaniskt och materialet i hög grad likformigt samt att premieringen icke medförde större risker för fel, som növäldiggjorde nedläggande av oproportionerliga kostnader för kontroll, dels ock att det arbete, varom här vore fråga, ej uppfyllde dessa villkor i tillräckligt hög grad och därför ej lämpade sig för ett sådant system. Styrelsen förklarar, att styrelsen på de i promemorian anförda skälen icke kunde tillstyrka, att ett premiesystem komme till användning vid arbetet å avgifts avdelningen.

Såsom framgår av organisationsavdelningens rapport hade ledningen å sjuk k a s s e b y r å n motsatt sig en tabellering av statistikuppgifter enligt den s. k. peg-boardmetoden. Skälen härtill hava närmare utvecklats i en till pensionsstyrelsens yttrande fogad, inom sjukkassebyrån upprättad promemoria däri anförts, bland annat, att den föreslagna metoden vore mindre tillförlitlig, att den i varje fall icke lämpade sig för sjukkassestatistiken samt att det vore tvivelaktigt om metoden, därest den genomfördes, skulle medföra någon personalbesparing. I en särskilda promemoria, som jämväl fogats till detta yttrande, har föreslagits, att bearbetningen av sjuk k a s s e s t a t i s t i k e n skulle ske med användande av en för ändamålet förhyrd bokföringsmaskin. Pensionsstyrelsen föreslår för sin del, att 1941 års sjukkassestatistik försöksvis bearbetas med användande av bokföringsmaskin. Styrelsen anför, att därest därvid — såsom syntes antagligt — ett tillfredsställande resultat vunnes styrelsen saknade anledning att begagna sig av peg-boardmetoden.

Pensionsstyrelsen anför vidare, att styrelsen icke hade något att erinra emot förslaget om omläggning av det å sjukkassebyråns juridiskt-administrativa avdelning förda understödsföreningsregistret. Styrel-

sen påpekar emellertid, att omläggningen fordrade författningsändring samt att man under en ganska lång övergångstid icke torde kunna räkna med någon personalbesparing.

Den föreslagna förenklingen av diarietjänsten å sjukkassebyråns kansli förklarar sig pensionsstyrelsen ämna i huvudsak genomföra. Styrelsen tillfogar emellertid, att styrelsen önskade företaga den närmare utformningen av diarietjänsten i samband med en allmän översyn av diarietjänsten inom styrelsen. Styrelsen ansåge sig icke före genomförandet av ifrågasatt förändringar kunna bedöma dessas inverkan på behovet av arbetskraft.

Organisationsavdelningens förslag rörande utskrivning av adresser m. m. medelst tryckmaskin avstyrkes av pensionsstyrelsen under förklaring bland annat att det vore tveklaktigt om någon arbetsbesparing skulle vinnas genom förslaget genomförande samt att ett bättre resultat torde kunna vinnas genom vissa förenklingar vid adresseringen, vilka styrelsen hade för avsikt att snarast möjligt vidtaga.

Styrelsen framhåller härefter, att vad styrelsen sålunda förordat skulle medföra vissa ändringar i styrelsens i skrivelsen den 28 augusti 1942 framlagda beräkningar rörande styrelsens avlöningsanslag för nästa budgetår. I sådant hänseende har styrelsen anfört bland annat.

Styrelsen hade undan för undan vidtagit åtgärder, varigenom den kvinnliga biträdespersonalen kunnat minskas. Styrelsen räknade med att sjukvårdsbyråns personal skulle kunna ytterligare minskas med 1 biträde, under det att i anledning av den utvidgade efterkontrollen antalet biträden å granskningsbyrån borde ökas med 1. Vidare kunde fond- och kameralbyrån och avgiftsavdelningens personal under nästa budgetår successivt minskas med 7 biträden. För hela nästa budgetår räknade styrelsen med en minskning av biträdespersonalen med i genomsnitt 3 arbetskrafter. Enär styrelsen för det dåvarande disponerade över 273 kvinnliga biträden i lägre lönegrader än den 12:e, kunde alltså personalbehovet för budgetåret 1943/44 beräknas till 270 dylika biträden. I förhållande till styrelsens tidigare anslagsberäkningar innebure detta en minskning med 13 biträden. Därtill komme en redan genomförd minskning av antalet kontorsgossar med 2.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som av styrelsen tidigare beräknats till 778,000 kronor, kunde vid bifall till vad styrelsen föreslagit nedsättas till 739,000 kronor. Vidare kunde anslagsposten till rörligt tillägg nedsättas från 250,000 kronor till 244,000 kronor.

I förenämnda skrivelse den 19 mars 1943 har — såsom nämnts — *besparingsberedningen* avgivit förslag i ämnet. Beredningen har däri i huvudsak anslutit sig till organisationsavdelningens förslag och i samband därmed bemött flera av de erinringar, vilka av pensionsstyrelsen framförts mot sistnämnda förslag.

Med anledning av vad pensionsstyrelsen uttalat rörande personalbehovet å kanslibyråns registeravdelning ifrågasätter besparingsberedningen om ej det överskott av personal, som för närvarande syntes föreligga å avdelningen, borde tills vidare kunna frigöras utan hänsyn till den ökning i arbetet, med vilken enligt styrelsens mening vore att räkna.

Beträffande organisationsavdelningens förslag om indragning av ett bi-

träde å f o n d- o c h k a m e r a l b y r å n inskränker sig besparingsberedningen till ett konstaterande av att styrelsen medgivit, att en dylik indragning kunde äga rum omkring den 1 september 1943.

Vidkommande förslaget om inrättande av en gemensam maskinskrivningscentral för g r a n s k n i n g s- o c h s j u k v å r d s b y r å e r n a anför besparingsberedningen, att denna central syntes vara den konstruktivt riktiga organisatoriska lösningen. Den av pensionsstyrelsen föreslagna personalminskningen komme visserligen — förutsatt att minskningen bleve bestående — att öka sysselsättningsgraden och innebära en väsentlig besparing men en jämnare fördelning av arbetet mellan olika tjänstemän ernåddes icke. Besparingen bleve ej heller så stor, som organisationsavdelningen ansett möjlig.

Beredningen framhåller ock, att en av styrelsen ifrågasatt personalökning på grund av planerad utvidgning av arbetsuppgifterna givetvis måste särskiljas från de av organisationsavdelningen föreslagna rationaliseringsåtgärderna.

Rörande förslaget om införande i viss omfattning av ett premiesystem å f ö r s ä k r i n g s b y r å n s a v g i f t s a v d e l n i n g anför besparingsberedningen bland annat.

Pensionsstyrelsen hade avstyrkt detta förslag. Beredningen ansåge sig icke kunna underlåta att framhålla den stora skillnad, som förefunnes mellan tidsstudieresultatet och de resultat, som framkomme, då arbetet icke vore under sådan kontroll, som tidsstudierna innebure. Genom införandet av arbetsrapporter hade visserligen redan en väsentlig ökning i arbetseffektiviteten uppnåtts. Såsom organisationsavdelningen påpekat, förefunnes emellertid ännu en stor marginal mellan tidsstudieresultatet och det nu beräknade personalbehovet. Den besparing, som ytterligare ansetts kunna uppnås, motsvarade ungefär 12 befattningshavare. För att möjliggöra dennas realiserande erfordrades enligt beredningens bestämda uppfattning ett särskilt incitament för personalen och som sådant torde premiereättning vara effektivast.

Gentemot vad pensionsstyrelsen anfört om att ifrågavarande arbetsuppgifter icke lämpade sig för ett premiesystem ville beredningen framhålla, att arbetsmaterialet vore avsett att kontrolleras i större utsträckning än för närvarande samt att premie givetvis icke borde utgå, om arbetet utförts med onormalt många fel.

Beredningen erinrar i detta sammanhang vidare, att å generalpoststyrelsens bankavdelning förekomme arbetspremier vid den maskinella bokföringen av insättningar och utbetalningar å sparkasseräkning samt att riksförsäkringsanstalten med Kungl. Maj:ts tillstånd infört ackordsersättning för utförande av hålkortsstansning vid bearbetande av visst statistiskt material.

Besparingsberedningen har på grund av det anförda anslutit sig till organisationsavdelningens förslag rörande anvisande av medel för tillämpande försöksvis av ett premiesystem beträffande berörda arbeten.

Besparingsberedningen framhåller härefter med avseende å arbetet å s j u k k a s s e b y r å n, att pensionsstyrelsen i sitt yttrande lämnat å sido organisationsavdelningens förslag rörande ett bättre utnyttjande av personalen å den e k o n o m i s k - s t a t i s t i s k a a v d e l n i n g e n och understryker i detta sammanhang vikten av att de av organisationsavdelningen föreslagna arbetsrapporterna här införas.

Med anledning av de anmärkningar, som från pensionsstyrelsens sida framförts mot förslaget om sjukkassestatistikens bearbetning enligt peg-boardmetoden förklarar beredningen, att densamma icke kunde taga ställning till denna fråga, förrän mera tillförlitliga och på arbetsrapporter grundade tidsuppgifter stode till förfogande.

Beredningen anför vidare, att ett förhvirande av en bokföringsmaskin för statistikarbetets utförande enligt uppgift av den firma, som skulle tillhandahålla maskinen, endast kunde ske under innevarande år samt att ett inköp av maskinen, som kostade omkring 19,600 kronor, enligt beredningens mening icke kunde anses ekonomiskt motiverat enbart med hänsyn till sjukkassestatistiken.

Därjämte framhåller beredningen, att den av organisationsavdelningen föreslagna omläggningen av diarietöringen å sjukkassebyråns kansli borde genomföras omedelbart och utan avvaktan på resultatet av den allmänna översyn av diarietöringen inom pensionsstyrelsen, som av styrelsen planerades.

Besparingsberedningen uttalar häröfter, att — även om någon förändring med avseende å statistikarbetet icke komme till stånd — antalet biträden å sjukkassebyrån borde kunna reduceras från det nuvarande antalet, vilket vore 31, till 27 och att denna minskning borde kunna vara genomförd till ingången av år 1944. Beredningen tillfogar, att frågan huruvida en eventuell arbetsökning å byrån kunde berättiga till bibehållande av den personal, som eljest kunde indragas, för närvarande undandroge sig beredningens bedömande.

Utöver de förslag, som berörts i det föregående, förordar häröfter besparingsberedningen inrättande hos pensionsstyrelsen av en kontorschefsbefattning. Beredningen anför i denna del bland annat.

Organisationsavdelningen hade ej framfört något förslag om inrättande av dylik befattning, men frågan hade varit under diskussion. Beredningen ville understryka behovet av en tjänsteman, som kunde biträda vid handläggningen av eller själv handlägga inom styrelsen förekommande ärenden rörande organisation och personal. Därigenom skulle det även bliva möjligt, att i större utsträckning inom styrelsen centralisera handläggningen av sådana organisatoriska frågor, som för närvarande betraktades såsom byråangelägenheter. Lösandet av uppkommande kontorstekniska problem skulle självfallet ske i samråd med chefen för den byrå, som berördes.

Genomförandet av de olika förslagen — särskilt i vad gällde registreringsarbetenas organisation, maskinskrivningscentralen, premiesystemet på försäkringsbyrån och arbetsrapporternas behandling — syntes delegationen fordra en tjänsteman med erfarenhet och sakkunskap, som i samråd med de olika byråernas chefer kunde lösa dessa problem.

I ett verk av pensionsstyrelsens storlek syntes kontorschefen ej böra tillhöra viss byrå utan i stället direkt underställas generaldirektören och chefen för verket. Därigenom torde bättre möjligheter uppkomma för kontorschefen att på ett mera friktionsfritt sätt utföra de arbetsuppgifter, som tänkts skola åvila honom.

Kontorschefens huvudsakliga arbetsuppgifter skulle vara att

1) biträda vid planerandet och genomförandet av de organisatoriska förändringar inom styrelsen, som beslutades;

- 2) noggrant följa arbetsmängdens förändringar samt avgiva förslag om lämpligaste fördelning av personalen, byråerna och avdelningarna emellan;
- 3) verka för goda arbetsförhållanden i syfte att vidmakthålla arbetsglädjen samt att öka arbetseffektiviteten;
- 4) ur kontorsteknisk synpunkt biträda vid inköp av kontorstekniska hjälpmedel, såsom möbler, kontorsmaskiner, blanketter o. s. v.;
- 5) tillse att de kontorstekniska hjälpmedlens kapacitet utnyttjades i största möjliga utsträckning;
- 6) i övrigt verka för att principerna för modern kontorsorganisation vunnit tillämpning inom styrelsen; samt
- 7) ständigt följa den kontorstekniska utvecklingen genom besök å utställningar, beivrande av föredrag och diskussioner i ämnet, studiebesök hos olika företag samt genom studium av facklitteratur.

Besparingsberedningen föreslår, att närmare undersökning måtte verkställas, huruvida icke genom överföring av de olika byråernas organisationsuppgifter till en tjänsteman och fördelning av dennes tidigare arbetsuppgifter på andra tjänstemän kontorschefsbefattningen kunde inrättas utan personalökning för styrelsen i dess helhet.

I anledning av besparingsberedningens förslag hava utlåtanden avgivits av allmänna lönenämnden den 13 april 1943, av pensionsstyrelsen den 17 april 1943 och av statskontoret den 10 maj 1943.

Pensionsstyrelsen gör inledningsvis bland annat följande uttalanden.

Styrelsen hade — som jämväl framginge av styrelsens skrivelse den 3 mars 1943 till besparingsberedningen — företagit vissa åtgärder för att söka nedbringa väntetiden för ansökningar om folkpension, barnbidrag m. m. ävensom för utökning av den ur besparingssynpunkt betydelsefulla efterkontrollen å beviljade pensioner m. m. Särskilt nedbringandet av väntetiden i pensions- och barnbidragsärenden hade under senare år varit föremål för uppmärksamhet. Jämväl i sjukkasseärenden eftersträvade styrelsen, trots de svårigheter inkallelserna i militärtjänst beredde, att handläggningen om möjligt skulle ske i snabbare takt. Styrelsen ville bestämt avråda från att sådana inskränkningar beträffande personalen vidtoges att följden därav bleve, att väntetider och balans ökade. Styrelsen befarade, att så skulle bliva fallet, om personalen skulle minskas i större utsträckning än styrelsen föreslagit i sin skrivelse den 3 mars 1943. Vissa tecken tydde redan på att, trots den kontroll, som utövades å personalen genom arbetsrapporter och dylikt, svårigheter komme att yppas att med den reduktion av personalen, som styrelsen gått med på i nämnda skrivelse, få arbetsuppgifterna utförda i tid. Möjligt vore, att styrelsen, särskilt med hänsyn till angelägenheten av att väntetider och balans åtminstone icke ökade, måtte anställa ytterligare någon befattningshavare i amanuensgrad utöver vad styrelsen räknat med i sagda skrivelse.

Styrelsen har härefter i vissa delar ytterligare utvecklat sin tidigare intagna ståndpunkt i ämnet.

Med avseende å personalen å kanslibyråns registeravdelning framhåller styrelsen, att någon minskning av personalen därstädes icke för närvarande kunde äga rum men att, därest arbetsrapporterna framdeles skulle utvisa, att personalminskning å avdelningen kunde ske, styrelsen givetvis komme att vidtaga en sådan. Styrelsen påpekar i detta sammanhang, att re-

gisteravdelningen i början av innevarande år vid ett par tillfällen måst låna arbetskraft från annan byrå för att kunna medhinna sina arbetsuppgifter.

Med anledning av vad besparingsberedningen anfört rörande personalbehovet å granskningsbyrån och sjukvårdsbyrån uttalar pensionsstyrelsen, att det vore oriktigt att — såsom beredningen gjort gällande — styrelsen önskade å granskningsbyrån behålla den på maskinskrivningsarbetet inom byrån sparade arbetskraften för en väntad arbetsökning. Styrelsen hade, såsom förut meddelats, redan minskat biträdespersonalen därstädes med en befattningshavare. Den befattningshavare, som skulle anställas i anledning av den utvidgade efterkontrollen, torde ej bli behöflig förrän från och med nästa budgetår.

Beträffande de föreslagna ändringarna i arbetet å försäkringsbyråns avgiftsavdelning anför pensionsstyrelsen bland annat.

Svenska folket, som årligen inbetalade mellan 50 och 60 miljoner kronor i pensionsavgifter, hade ett berättigat intresse av att påföringarna å kontokorten bleve riktiga. Större garantier härför funnes enligt den äldre metod, som dittills tillämpats. Det oaktat hade styrelsen med hänsyn till angelägenheten av att den svenska statsförvaltningens utgifter nedbringades icke velat motsätta sig övergång i viss utsträckning till en mindre tillförlitlig men arbetsbesparande metod. Att emellertid göra denna metod, där arbetet icke i detalj kunde kontrolleras, ännu mindre tillförlitlig genom införande av ett premiesystem hade styrelsen icke ansett sig kunna tillstyrka. Om ett premiesystem skulle införas, måste i varje fall påföringen av avgifterna å kontokorten kontrolleras genom stickprov i större utsträckning än eljest och detta givetvis icke endast beträffande distrikt, som bearbetades enligt den nya metoden, utan även beträffande distrikt bearbetade enligt den äldre metoden. Skulle den personalminskning, som eventuellt kunde uppnås genom ökade arbetsprestationer vid införande av premiesystem, icke komma att uppväga de ökade utgifterna för kontrollanter, vore premiesystemet jämväl ur besparingssynpunkt förfelat.

De arbeten vid generalpoststyrelsens bankavdelning och riksförsäkringsanstalten, vid vilka premieersättning införts, kunde enligt styrelsens mening icke jämföras med pensionsstyrelsens kortpåföringsarbete.

Styrelsen ville ock framhålla, att styrelsen med ledning av arbetsrapporterna kunde jämföra de med samma arbetsuppgifter sysselsatta befattningshavarnas arbetsprestationer och således ägde möjlighet att, om någon befattningshavare icke presterade ett tillfredsställande arbetsresultat, vidtaga av förhållandena påkallade åtgärder.

Rörande arbetet å sjukkasseyrån framhåller styrelsen till en början, att byråns arbetsbörda avsevärt ökat och kunde förväntas komma att öka även under nästkommande budgetår men att styrelsen det oaktat räknat med samma biträdespersonal, som funnits vid det tillfälle, då organisationsavdelningen verkställt sina undersökningar.

Beträffande frågan om förhyrande av en bokföringsmaskin för statistikarbetet anför styrelsen, att vederbörande firma meddelat, att om möjligheter därtill funnes, firman komme att uthyra en sådan maskin till styrelsen jämväl under kommande år men att någon bindande utfästelse härom icke kunnat lämnas med hänsyn till nuvarande importsvårigheter.

Styrelsen anför vidare, att den ändrade diarietföringen lämpligen kunde genomföras först från och med ett årsskifte samt att de överväganden rörande diarietföringens användning, som återstode, torde komma att vara slutförda till den 1 januari 1944.

Med anledning av besparingsberedningens förslag om inrättande hos pensionsstyrelsen av en kontorschefsbefattning förklarar styrelsen, att styrelsen i likhet med beredningen vore av den uppfattningen, att i styrelsen uppkommande frågor om genomförande av organisatoriska förändringar, fördelning av personal och dylikt så vitt möjligt borde handläggas centralt. Styrelsen ansåge dock ej, att — åtminstone för närvarande, efter den undersökning av styrelsens kontorsorganisation som skett — handläggningen av dessa frågor krävde en hel arbetskraft. Enligt styrelsens mening kunde ifrågavarande arbetsuppgifter till huvudsaklig del utföras av byråchefen å kanslibyrån med biträde av någon bland byråns övriga befattningshavare. I de fall, då särskild kontorsteknisk sakkunskap vore erforderlig, borde styrelsen hava möjlighet att anlita sådan. Styrelsen kunde på detta sätt få tillgång till den expertis, som vore särskilt framstående på ifrågavarande område. Med hänsyn till det anförda har styrelsen avstyrkt förslaget om inrättande av en särskild kontorschefstjänst.

Behovet av avlöningsmedel för nästa budgetår har pensionsstyrelsen uppskattat i överensstämmelse med de i styrelsens yttrande den 3 mars 1943 framlagda beräkningarna.

En ledamot av pensionsstyrelsen — byråchefen Östlind — vilken tillika varit ledamot av organisationsavdelningen, har på ett par punkter *reserverat sig* mot styrelsens utlåtande.

Sålunda anför reservanten, att han anslutit sig till organisationsavdelningens förslag om åtgärder för möjliggörande av att ett premiesystem bleve prövat inom försäkringsbyråns avgiftsavdelning, men att han efter den utredning, som senare förebragts i frågan, nödgats ändra uppfattning och numera ansåge, att de riktlinjer för ett sådant system, vilka skisserats inom organisationsavdelningen, vore omöjliga att praktiskt genomföra. Reservanten tillfogar, att han emellertid fortfarande vore av den åsikten, att något borde göras för att premiera den större dugligheten. Han föreslår för den skull, att ett årligt anslag ställes till styrelsens förfogande för att användas till personliga lönetillägg till sådan personal i lönegrader under den 7:e, som visat sig särskilt duglig. Lönetilläggen skulle fastställas för en tid av tre år, varefter styrelsen skulle pröva om vederbörande fortfarande skulle komma i åtnjutande av tilläggen eller icke.

Reservanten uttalar ock, att ett genomförande av pensionsstyrelsens förslag om centralisering av organisationsfrågornas handläggning till dess kanslibyrå syntes kräva en förstärkning av byråns personal med en tjänsteman, som ägde verklig erfarenhet och sakkunskap i dylika frågor.

Allmänna lönenämnden har yttrat sig i ämnet allenast beträffande frågan om införande av ett premiesystem samt rörande förslaget om inrättande av en kontorschefstjänst.

Med avseende å premiesystemet erinrar lönenämnden att ett system med premieersättning förekomme — förutom vid generalpoststyrelsens bankavdelning och vid riks försäkringsanstalten — även vid statistiska centralbyrån. Lönenämnden anför vidare.

Vid riks försäkringsanstalten och statistiska centralbyrån avsåge ifrågasvarande ersättning s. k. stansningsarbete vid bearbetande av visst statistiskt material. Det borde emellertid bemärkas, att Kungl. Maj:ts medgivande angående premieersättning vid såväl riks försäkringsanstalten som statistiska centralbyrån avsåge allenast icke-ordinarie befattningshavare. Såsom incitament till förhöjande av arbetsprestationerna kunde premiesystemet säkerligen vara av värde, när det gällde yngre kontorspersonal. Förhållandet måste emellertid bli va annorlunda, om premiesystemet skulle tillämpas på befattningshavare i eller över medelåldern. Det vore givetvis ur synpunkten av statens eget intresse angeläget att tillse, att icke vinsten med ett premiesystem motverkades av skadligt jäkt i arbetet med därav följande ökad sjukdomsfrekvens. Även om sålunda anledning förelåge till viss försiktighet vid ställningstagandet till det av delegationen i förevarande hänseende framlagda förslaget, syntes dock .käl tala för att det ifrågasatta systemet prövades även vid pensionsstyrelsen.

Beträffande kontorschefsbefattningen förklarar lönenämnden, att nämnden kunde ansluta sig till tanken, att i vissa verk med stor kontorspersonal en särskild kontorschef kunde vara behöfelig. Om en kontorschefsbefattning ansåges böra inrättas i pensionsstyrelsen, borde emellertid tillses, att till innehavare av befattningen kunde förvärfvas för uppdraget särskilt lämpad person med speciell utbildning. Därav följde, att vid befattningens tillsättande bundenhet vid det egna verket icke borde förutsättas. Rörande löneställningen för kontorschefen hade besparingsberedningen icke framställt något förslag. Lönenämnden hölle före, att lägre löneställning än enligt lönegraden Eo 26 knappast borde ifrågakomma, därest väl kvalificerad kraft skulle kunna förvärfvas.

Två reservanter inom lönenämnden — förste expeditionsvakten Andersson och kanslibiträdet Broström — hava på det bestämdaste avstyrkt förslaget rörande ifrågasvarande premiesystem. De anför, att det enligt deras mening icke rådde någon tvekan om att ett premiesystem icke vore lämpligt i förevarande fall. Varje avgiftspliktig borde nämligen hava rätt att fordra garanti för att de av honom erlagda pensionsavgifterna också bleve honom gottskrivna. Genom premiesystemet äventyrades emellertid noggrannheten i fråga om avgiftspåföringen och särskild kontroll därutinnan skulle medföra betydande kostnader.

I sitt i ämnet avgivna utlåtande har *statskontoret* förklarat sig dela pensionsstyrelsens betänkligheter mot premiesystemet.

I fråga om sjukkasstatistiken anför statskontoret, att den arbetsbesparing, som skulle vinnas genom en övergång till peg-board-metoden, syntes alltför ringa för att uppväga de med denna metod förenade nackdelarna. Statskontoret har därför understött styrelsens önskemål, att för statistikens bearbetande förhyrdes en bokföringsmaskin. Därest det skulle visa sig, att

genom användandet av en dylik maskin personalindragning icke kunde åstadkommas, borde spørsmålet om sjukkassestatistikens utarbetande upptagas till förnyad prövning, varvid även torde böra övervägas möjligheten att minska omfånget av ifrågavarande statistik.

I likhet med pensionsstyrelsen har statskontoret avstyrkt förslaget om inrättande av en kontorschefsbefattning.

Statskontoret har till sist uttalat, att ämbetsverket förutsatte, att styrelsen icke i avvaktan på förväntade ökningar av vissa arbetsuppgifter bibehölle personal, som på grund av organisationsändringarna bleve överflödig utan snarast entledigade densamma.

*Departements-
chefen.*

Vad först beträffar pensionsstyrelsens förslag rörande uppflyttning från lönegraden A 24 till lönegraden A 26 av två befattningshavare å sjukkassebyrån, nämligen sekreteraren och förste aktuarien, torde vissa skäl tala för en sådan åtgärd. I nuvarande läge måste jag dock ställa mig avvisande till dessa förslag.

Vidkommande härefter de av pensionsstyrelsens organisationsavdelning och besparingsberedningen framlagda förslagen rörande förenklingar i styrelsens kontorsorganisation framgår av den lämnade redogörelsen, att flera av förslagen i huvudsak godtagits av styrelsen, som i vissa delar redan börjat genomföra desamma. Jag vill därför i det följande väsentligen inskränka mig till att beröra de besparingsförslag, vilka styrelsen icke ansett sig kunna acceptera.

Enligt organisationsavdelningens och besparingsberedningens uppfattning borde antalet biträden å kanslibyråns registeravdelning kunna nedsättas med 4, medan pensionsstyrelsen icke ansett denna reduktion kunna åvägbringas. Då ett bifall till besparingsförslaget torde medföra risk för att väntetiden i pensions- och barnbidragsärendena förlänges, kan jag icke biträda förslaget. Jag räknar alltså med oförändrad personal å denna avdelning.

Medan enligt föreliggande förslag om inrättande av en gemensam skrivcentral för granskningsbyrån och sjukvårdsbyrån skulle inbesparas 4 biträden, skulle, enligt vad pensionsstyrelsen meddelat, även utan inrättande av en dylik central 2 biträden kunna indragas å dessa byråer. Förslaget om skrivcentral förutsätter anställande av en kontorsgosse samt anskaffande av en del för centralen behövliga inventarier. Då den besparing, som skulle vinnas vid ett bifall till förslaget, skulle bli jämförelsevis obetydlig och styrelsen icke ansett sig nu kunna förorda förslaget, vill jag icke för närvarande tillstyrka dess genomförande. Jag förutsätter emellertid, att styrelsen har sin uppmärksamhet riktad på förevarande spørsmål och, därest anledning därtill skulle föreligga, till förnyad prövning upptager frågan om anordnande av sagda central.

Förslaget att anvisa medel för att försöksvis införa ett system med premier åt biträdena å försäkringsbyråns avgiftsavdelning har biträts av allmänna lönenämnden, som dock framhållit, att premiesystemet vore behäftat med vissa olägenheter. Å andra sidan hava såväl pensionsstyrelsen som statskon-

toret och två reservanter i lönenämnden motsatt sig förslaget genomförande. Då jag delar de betänkligheter, som anförts mot förslaget, finner jag mig böra avstyrka detsamma.

Beträffande arbetet å sjukkassebyrån är att märka, att besparingsberedningen med hänsyn till de anmärkningar, som framförts från pensionsstyrelsens sida, icke ansett sig kunna taga ställning till organisationsavdelningens förslag om sjukkassestatistikens bearbetande enligt den s. k. peg-board-metoden. Vid sådant förhållande kan jag icke för närvarande tillstyrka en övergång till denna metod, som jämväl avstyrkts av statskontoret. Däremot synes det önskligt, att i annan ordning åtgärder vidtagas till underlättande av statistikarbetet. Därest så låter sig göra, torde i sådant syfte böra — på sätt styrelsen föreslagit — förhyras en bokföringsmaskin.

I likhet med pensionsstyrelsen anser jag det icke tillrådligt att räkna med någon minskning av biträdespersonalen å sjukkassebyråns ekonomiskt-statistiska avdelning.

Med hänsyn till de förenklingar, som föreslagits rörande sättet för förande av understödsföreningsregistret samt rörande diarieföringen å sjukkassebyråns kansli och som godtagits av pensionsstyrelsen, torde efter hand kunna inbesparas dels 1 biträde å byråns juridiskt-administrativa avdelning, dels ock 1 biträde å byråns kansli. Huruvida någon personalreduktion kan äga rum redan under loppet av nästa budgetår synes dock ovisst.

Vad slutligen beträffar besparingsberedningens förslag om inrättande av en kontorschefsbefattning är jag för närvarande icke beredd att tillstyrka inrättande av en särskild tjänst för ifrågavarande ändamål.

Jag övergår härefter till beräkning av medelsbehovet för pensionsstyrelsens avlöningar under nästa budgetår.

Såsom framgår av det föregående har pensionsstyrelsen föreslagit, att anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän måtte för nästa budgetår upptagas till 927,000 kronor eller alltså till samma belopp, var till posten är upptagen i gällande stat. Med hänsyn därtill att posten under sistförflutna budgetår varit avsevärt underbelastad ävensom därtill att jag icke tillstyrkt styrelsens förslag om uppflyttande av 2 ordinarie befattningshavare i högre lönegrad, anser jag mig kunna föreslå, att posten nedsattes till 900,000 kronor.

Någon anledning att föreslå ändring med avseende å posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, föreligger icke. Densamma bör därför alltjämt upptagas till 28,800 kronor.

Utgifterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal hava av pensionsstyrelsen i skrivelserna den 28 augusti 1942 beräknats till 778,000 kronor, men detta belopp har styrelsen sedermera i sin skrivelse den 3 mars 1943 på grund av organisationsavdelningens förslag reducerat till 739,000 kronor. Då jag förut beträffande förslagen rörande styrelsens kontorsorganisation helt anslutit mig till vad styrelsen föreslagit, finner jag mig ock med avseende å beräkningen av ifrågavarande utgifter

kunna följa styrelsens uppskattning. Jag förordar alltså, att posten upptages till sistnämnda belopp.

Posten till rörligt tillägg torde kunna nedsättas dels i betraktande därav att densamma under sistförflutna budgetår varit underbelastad, dels ock med hänsyn till de personalindragningar, som i det föregående förordats. Det nuvarande beloppet — 252,000 kronor — synes kunna reduceras till 240,000 kronor.

I överensstämmelse med dessa beräkningar torde pensionsstyrelsens avlöningsanslag böra för nästa budgetår upptagas till (900,000 + 28,800 + 739,000 + 240,000) 1,907,800 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	900,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, förslagsvis »		28,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	739,000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	240,000
Summa förslagsanslag kronor		1,907,800;

dels ock till Pensionsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av ..... kronor 1,907,800.

2:o) Pensionsstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1941/42	282,900	273,833
1942/43	281,800	—
1943/44 (förslag)	328,500	—

Kungl. Maj:t har beträffande användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget den 24 april 1942 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

Utgifter.

1. Sjukvård m. m., förslagsvis	kronor	20,000
2. Reseersättningar, förslagsvis	»	4,000
3. Expenser, förslagsvis	»	200,000
4. Publikationstryck, förslagsvis	»	4,000
5. Övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden, förslagsvis	»	55,000
Summa kronor		283,000

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försäljning av en publikation och av makulatur ävensom ersättning för värme, gas och elektrisk ström för en utlyrd lägenhet	kronor 1,200
Nettoutgift kronor 281,800.	

Av det till expenser upptagna beloppet hava 25,000 kronor avsetts för bränsle, lyse och vatten samt 175,000 kronor till övriga expenser.

I skrivelse den 28 augusti 1942 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår.

I fråga om posten till sjukvård m. m. uppger styrelsen, att kostnaderna under budgetåret 1941/42 uppgått till 25,472 kronor. Styrelsen beräknar det för nästa budgetår erforderliga beloppet till 22,000 kronor.

För reseersättningar har för budgetåret 1941/42 anvisats ett belopp av 4,000 kronor, medan för ändamålet åtgått 3,776 kronor. Styrelsen, som med hänsyn till ökade biljettkostnader och höjda traktamentsersättningar anser en höjning av posten ofrånkomlig, föreslår, att densamma upptages till 5,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för expenser anför styrelsen i huvudsak följande.

För bränsle, lyse och vatten syntes även för nästa budgetår böra beräknas 25,000 kronor.

Utgifterna för övriga expenser kunde beräknas på följande sätt.

Kostnaderna för renhållning och städning hade under det sistförflutna budgetåret uppgått till 31,673 kronor. På grund av höjda materialkostnader och städningersättningar syntes utgifterna nu böra uppskattas till 33,000 kronor.

För skrivmaskiner, papper, blankettryck och dylikt hade under budgetåret 1941/42 utgivits 79,390 kronor, därav 30,625 kronor utgjorts av ersättning till postverket för tryckning av kvittenshäften till pensionsbrev. Kostnaderna för ersättningen syntes i fortsättningen böra bestridas från annan anslagspost. Kvittenshäften hade tidigare utfärdats för viss femårsperiod eller del därav så att giltighetstiden utgätt samtidigt för samtliga häften. Därefter hade pensionstagarna erhållit kvittenshäften (utbyteshäften) för en ny period omfattande fem år. Numera hade styrelsen övergått till att — utan iakttagande av viss bestämd period — utfärda kvittenshäften att för varje pensionstagare gälla i fem år framåt, hela första utbetalningsåret inräknat. Antalet utbyteshäften komme därigenom att med tiden fördela sig ganska jämnt på olika år. Dittills hade kostnaderna för tryckning av kvittenshäften till nya pensioner (inkl. jämkningar) bestritts från nu ifrågavarande post, medan kostnaden för tryckning av utbyteshäften vart femte år bestritts från särskilt anslag, som efter framställning från styrelsen anvisats av riksdagen. Efter den nu genomförda omläggningen torde det vara lämpligast att kostnaderna för tryckning av samtliga kvittenshäften bestredes från ett och samma anslag. Kostnaderna bleve emellertid ytterst vanskliga att på förhand beräkna. Med anledning därav och då det låge i sakens natur, att styrelsen icke kunde påverka förbrukningen, syntes kostnaderna för framtiden böra bestridas från icke begränsad anslagspost. Sty-

relsen ville därför föreslå, att dessa kostnader finge bestridas från anslagsposten till övriga utgifter.

Utgifterna för skrivmaterialier, papper, blankettryck och dylikt hade — frånsett kostnaderna för tryckning av kvittenshäften — under budgetåret 1941/42 uppgått till 48,765 kronor. Då nya upplagor av blanketter för sjukkassebyråns behov måste tryckas och då hithörande kostnader i övrigt stigit, syntes det erforderliga beloppet få uppskattas till 63,000 kronor.

Kostnaderna för *telegram, telefon och annonsering*, som för budgetåret 1941/42 uppgått till 19,023 kronor, syntes för nästa budgetår böra beräknas till 21,000 kronor.

För *inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier* hade under det senaste budgetåret förbrukats 13,466 kronor. För nästa budgetår kunde för ändamålet beräknas 12,000 kronor.

Utgifterna för *bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål* hade under budgetåret 1941/42 uppgått till 17,742 kronor, varav 6,000 kronor för prenumeration av visst antal exemplar av tidskriften »Folkpensioneringen». Tidskriftens utgivare — föreningen för främjande av pensionsstyrelsens verksamhet — som tidigare med hänsyn till det statsfinansiella läget nedsatt prenumerationspriset från 8,000 kronor till 6,000 kronor hade meddelat, att föreningen på grund av de avsevärt ökade tryckningskostnaderna från och med nästa budgetår måste höja detta pris till 8,000 kronor. I följd härav måste nu ifrågavarande utgifter beräknas till 20,000 kronor.

Medelsbehovet för övriga expenser kunde därför beräknas till (33,000 + 63,000 + 21,000 + 12,000 + 20,000) 149,000 kronor.

Styrelsen har alltså beräknat de sammanlagda kostnaderna för expenser till (25,000 + 149,000) 174,000 kronor.

Posten till *publikationstryck* har av styrelsen upptagits till 5,500 kronor. Styrelsen har därvid med anledning av en av besparingsberedningens statistikkommitté gjord framställning i ämnet förutsatt, att styrelsens förvaltningsberättelse ävensom utdrag ur fullmäktiges för folkpensioneringsfondens årsberättelse borde — på sätt tidigare under en följd av år skett — i fortsättningen årligen publiceras i den officiella statistiken. Publiceringen av dessa berättelser har beräknats medföra en utgift av 1,500 kronor.

Vad beträffar posten till *övriga utgifter* hava hittills från densamma bestritts allenast *depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden*. Dessa kostnader hava för budgetåret 1941/42 uppgått till omkring 54,000 kronor. Styrelsen anför, att styrelsen förutsåge något minskad depositionsavgift med anledning därav att styrelsen, så snart ske kunde, komme att inskriva fondens innehav av konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer i den av kassan numera upplagda skuldboken, vilken depositionsform icke vore förenad med särskild kostnad. På grund härav ha sagda kostnader för nästa budgetår beräknats till 50,000 kronor.

Såsom förut anförts, har styrelsen föreslagit, att från posten till övriga utgifter skulle i fortsättningen bestridas även kostnaderna för *ersättning till postverket för tryckning av kvittenshäften till pensionsbrev*. Dessa kostnader uppskattar styrelsen på följande sätt.

Under budgetåret 1941/42 hade kostnaderna för tryckning av kvittenshäften till nya pensioner (inklusive jämkningar) uppgått till 30,625 kronor. Kostnaderna hade på senare år långsamt nedgått med anledning av minsk-

ning i antalet inkommande pensionsansökningar. Styrelsen förutsåge emellertid, att de den 1 januari 1943 ikraftträdande reglerna för avdrag å inkomst vid bestämmande av tilläggspension och invalidunderstöd komme att medföra ökad tillströmning av ansökningar. Kostnaderna för tryckning av kvittenshäften till nya pensionsbrev (inkl. jämkningar) komme med anledning härav att stiga och torde för budgetåret 1943/44 jämväl med hänsyn till förhöjning av tryckningskostnaderna icke böra beräknas lägre än till 40,000 kronor. Vid 1943 års utgång utlöpte kvittenshäften, som tillhörde pensionsbrev utfärdade under år 1939, och kostnaderna för nytryck av dessa skulle alltså bestridas under budgetåret 1943/44. Kostnaden härför torde kunna beräknas till cirka 25,000 kronor. Sammanlagda kostnaden för tryckning av kvittenshäften skulle alltså komma att uppgå till 65,000 kronor.

De totala kostnaderna under posten till övriga utgifter hava därför uppskattats till (50,000 + 65,000) 115,000 kronor.

Inkomsterna av särskilda uppborrdsmedel vilka under det sistförflutna budgetåret uppgått till 1,985 kronor, beräknar styrelsen till 1,700 kronor. Härav har styrelsen beräknat 1,500 kronor för försäljning av statistikpublikationen rörande de erkända sjukassorna och 200 kronor för ersättning för värme, gas och elektrisk ström för en uthyrd lägenhet samt för försäljning av makulatur m. m.

I enlighet med dessa kalkyler har styrelsen beräknat omkostnadsanslaget för nästa budgetår till (22,000 + 5,000 + 174,000 + 5,500 + 115,000 — 1,700) 319,800 kronor.

I häröver den 24 september 1942 avgivet utlåtande har *statskontoret* ifrågasatt, huruvida icke anslagsposten till reseersättningar kunde bibehållas vid oförändrat belopp av 4,000 kronor.

Ämbetsverket har tillika ansett, att kostnaderna för skrivmaterialier, blankettryck m. m. beräknats med onödigt stor marginal samt att medelsbehove härför borde i förhållande till styrelsens förslag kunna nedsättas med förslagsvis 8,000 kronor.

I sitt yttrande den 3 mars 1943 till besparingsberedningen med anledning av pensionsstyrelsens organisationsavdelnings förslag rörande styrelsens kontorsorganisation har *pensionsstyrelsen* framhållit, att ett bifall till vad styrelsen i yttrandet föreslagit skulle nödvändiggöra vissa engångskostnader för anskaffning av inventarier, med vilka kostnader styrelsen icke räknat i skrivelserna den 28 augusti 1942. Dessa engångskostnader hava av styrelsen uppskattats till sammanlagt 21,000 kronor. Styrelsen har i följd härav ansett, att anslagsposten till expenser borde beräknas till 195,000 kronor och hela omkostnadsanslaget höjas till 340,800 kronor.

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde i överensstämmelse med *Departementschefen*. pensionsstyrelsens förslag böra ökas till 22,000 kronor.

Även beträffande posten till reseersättningar finner jag en höjning påkallad. Denna synes dock kunna göras mindre än styrelsen föreslagit. Enligt min mening bör posten beräknas till 4,500 kronor.

Utgifterna för bränsle, lyse och vatten torde liksom för löpande budgetår kunna upptagas till 25,000 kronor.

I likhet med pensionsstyrelsen anser jag det vidare lämpligt, att kostnaderna för ersättning till postverket för tryckning av kvittenshäften till pensionsbrev i fortsättningen uppskattas förslagsvis och redovisas för sig. Kostnaderna torde emellertid fortfarande böra beräknas under posten till expenser. För ändamålet torde i överensstämmelse med styrelsens förslag böra avses 65,000 kronor.

Pensionsstyrelsen har — frånsatt merkostnaderna vid bifall till föreliggande förslag av styrelsens organisationsavdelning — uppskattat medelsbehovet för övriga expenser till 149,000 kronor. Då detta belopp synes beräknat med viss marginal torde en mindre reducering av detsamma vara möjlig. Å andra sidan torde ett genomförande av de förslag rörande styrelsens kontorsorganisation, som jag förut förorddat, nödvändiggöra vissa engångsutgifter för inventarieanskaffning. Med hänsyn till anförda omständigheter finner jag, att för övriga expenser bör beräknas ett belopp av 160,000 kronor.

De sammanlagda utgifterna för expenser uppskattar jag alltså till 250,000 kronor.

Posten till publikationstryck synes för nästa budgetår böra beräknas till oförändrat belopp, 4,000 kronor.

Från posten till övriga utgifter böra liksom hittills bestridas allenast kostnaderna för folkpensioneringsfonden. Med godtagande av styrelsens beräkningar i denna del uppskattar jag ifrågavarande kostnader till 50,000 kronor.

De särskilda uppbördsmedlen torde kunna uppskattas till 2,000 kronor.

Styrelsens omkostnader torde alltså för nästa budgetår kunna beräknas enligt följande uppställning:

Utgifter.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	22,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	4,500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	250,000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	4,000
5. Övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden, <i>förslagsvis</i>	»	50,000
<hr style="width: 100%;"/>		
Summa kronor		330,500.

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försäljning av en publikation och av makulatur ävensom ersättning för värme, gas och elektrisk ström för en uthyrd lägenhet	kronor	2,000
<hr style="width: 100%;"/>		
Nettoutgift kronor		328,500.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . . . kronor 328,500.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda under punkterna 1:o) och 2:o) med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.
